

est, si suo aspectu, voce, aut gestu ad libidinē provocarit. Ingemiscet quidem ad hęc infirmus: quomodo enim quis eruto oculo, absēsa dextrā, & præciso pedē non ingemiscat? Circa quod sic P. Cornelius in citatum locum *Matth. 5.* scribit: *Concupiscentia refecanda adeo vivaciter & tenaciter oculis, & corpori, immo & ipsi animæ inhereant, insteque sunt, ut sine ingenti vi & doloris sensu auelli nequeant: quare qui eas refecant, ita dolent, quasi ipsum oculum, vel dentem sibi eruerent.* Norunt hoc experti: inde dicitur mortificatio quod mortis sensum, doloremque pariat. Sic ille. Ingemiscet profecūdo, & mortis quidem sensu, vbi mulier non est; sed ingemiscat; & mortis sensu: nam melius est sic ingemiscentem in vitam intrare, quàm lenimentis mulierum temporalis peccati, vt Apostolus loquitur, habentem iucunditatem, ad tenebras exteriores, vbi æternus erit gemitus, & stridor dentium, irruocabili iustissimi iudicis sententiā condemnari. Quam erit terribile vocem eius, & aliorum insultantium audire, dicentium. *Vlulate Pastores.* Videatur Dom. Villaroël visus à me post hęc scripta *Parte 1. Pacificæ gubernationis Quæst. 2. Art. 6.* Vbi circa materiam præsentem latè & eruditè discurret.

C A P V T IV.

Parochi Indorum quam habeant specialem obligationem circa Sacramentum Baptismi.

Afferio 1. Circa Baptismum infantium obligari sub mortali Indorum Parochos.

Dico primò. Parochi Indorum tenentur sub reatu lethalis peccati curare vt infantes quamprimum possint baptizentur. Cuius ratio est, quia periculum speciale circa illos imminet, ne sine Baptismo decedant: incuriosè enim illi tractari solent & cum parentes ebrietati sint dediti, aut opprimi à dormientibus possunt, aut eorum vitæ periculum minimè deprehendi. Non tamen propterea statim à natiuitate baptizandi sunt, quia id cum solemnitate fieri commodè nequit, & eam semper omitti non est conueniens. Illud tamen obseruandum semper, vt quoties parentes infantem baptizandum ad Parochum deferunt eò quod eorum iudicio periclitari videatur, Baptismum non differat, eò quod ipse non periclitari censeat, etiam si illius sit solemnitas omittenda. Ratio est clara tum ob periculum generale, de quo dictum; tum quia repulsi solent filios secum in remotiores stationes adducere, vbi vel mori cotingat vel vitam sine Baptismo ducere longiorum. Vnde & Sacerdotes, quibus in ipso itinere paruuli baptizandi offeruntur, eos baptizare debent, & si non longè absit Parochus, dum mortis periculum representant: neque enim reiecti ad Parochum ibunt, & id accider, quod dudum de repulsi à Parochis dicebamus. Religiosi autem id facilius præstare possunt ob priuilegium ipsorum. Admonendi tamen Parochi, vt bene obseruat Dom. Reyna *Tomo 2. de Prælato per seculo Lib. 3. Tract. 2. Cap. 6.* de quo, & nonnullis aliis materiam præsentem concernentibus, videnda quæ diximus *Titulo 12. Cap. 8.*

Afferio 2. de obser-

60 Dico secundò. Circa Patrinos id obser-

uandam quod Concilium Limese Tertium de uandis circa Patrimos. *Art. 2. Cap. 9.* in Prouincijs quidem, vbi illius viget auctoritas ex obligatione inde ortā; alibi ex ratione congruitatis, quia Decretum magnam præferet conuenientiam. Sic ergo ibi: *Conuenit impedimenta, quæ ex cognatione spirituali oriuntur, Indis quoad fieri potest detrahere; ne ignorantes (quod sæpè accidit) in gradibus illius coniuuantur. Eam ob causam, & in superiori Synodo, & in hac commodum visum est, vt in quouis populo, aut Parochia Indorum, certus sit designatus Patrinus vel Susceptor, qui baptizandos de fonte leuet: sed hunc designare pertinet ad Ordinarium, qui etiam plures, vt induauerit expedire, pro numero state populi poterit constituere: ita tamen vt certi sint & quorum fidei possit institutio spiritualium filiorum committi.* Sic Concilium. Quod quidem cum vnica tantum afferat sic statuendi rationem, eā sublatā, videtur obligatio obseruationis cessare, iuxta communem doctrinam, de qua sæpius est à nobis dictum. Est autem ratio, *Ne ignorantes (quod sæpè accidit) in gradibus illius coniuuantur.* Atqui ignorantia ista potest facile præcaueri, debent namque Parochi Baptismi librum habere, in quo scribendi sunt Patrini, vt dictum *num. 7.* Cum ergo ex illis cognatio spiritualis constet, non apparet probabile coniunctionis inestuosæ periculum. Præterquam quod Patrini, suo cum funguntur officio, à Parochis cognatio, quam contrahunt, declaranda est. Si ergo contra prohibitionem fecerint, non ignorantes iam, vt Concilium loquitur, sed scientes & volentes in iura Ecclesiæ delinquant.

Concilium Lim. 3.

Videri cessare obligationem Decretis, cessante ratione.

Defenditur tamen.

61 Nihilominus stare potest determinatio dicta, quia vel Parochi instructionem præfatam minis exactè perficiunt, vel Indi illius obliuiscuntur: succedentibusque Parochis, quæ ab alijs acta sunt, in promptu non habentur, neque libri pro casuum occurſu consistuntur. Quibus addi etiam potest à Concilio ratione aliam subiungi spiritualis institutionis, pro qua non multi capaces inueniuntur. Et licet, vt ait P. Suarez *Tomo 3. in 3. p. quæst. 67. in Commentario, Art. 8. s. 1.* inter Catholicos rarò vrget obligatio dictæ institutionis, quia ab ijs apud quos baptizati educantur, illius cura suscipitur; & in populis, etiam Indorum, in quibus Parochi resident, peculiaris circa hoc cura sit: quia tamen non semper illa exacta est, & plures etiam sunt populi ad vnā Parochiam pertinentes, in quibus Parochus residere nequit; conuenientissimum fuit vt erga Patrinos id, quod est propositum à Concilio statueretur. Id autem quàm sit generaliter conueniens statim apparet, vt & generaliter debeat tale aliquid obseruari. Non videtur autem omnino necessarium vt Patrini ab Ordinarijs assignentur, quandoquidem Parochis sufficiens circa hoc notitia est, & cum Episcopi non ita frequenter, vt opus erat, Parochias visitent, nequit ab ipsis peculiaris ista prouisio, quæ inter minutiora computatur, expectari. Addo non videri prohibitum à Concilio, quominus assumi interdum alij Patrini possint, sic parentibus rogantibus, si illi bene instructi sint, & præsertim si parentes ex nobilioribus sint, quibus & nobiles etiam Patrini pro filijs consentanei sunt, & quos ipsi non erubescant Compadres appellare.

Obligatio Patrini communitate cessat.

62 Dico

Afferio 3. Cura sub lethali populi, in quibus Parochi non resident.

Baptizati in absentia Parochorum quæ illos facturi.

Afferio qua Fr. Ioan Baptistæ circa Baptismum.

62 Dico tertio. Parochi Indorum sollicitè providere debent, & sub lethali culpa grauamine, ne in populis, in quibus non resident, aliquis sine Baptismo decedat. Ratio est clara: quia damnatum est maximum & irreparabile, & ad Reſtoris officium in primis spectans. Id vt caueatur, solent Indorum Parochi aliquos bene instructos formam Baptismi docere, & alia ad ipsius substantiam necessaria, vt si casus necessitatis incidat, se non expectatis baptizent. Formam autem non latinè, sed proprio Indorum idioma te proferebam tradunt, & scriptoriam in portā Baptistery affixam, quia Sacristæ legere & scribere non rarò sciunt. Vnde non probandum quod ait Fr. Ioannes Baptista in *Animaduersionibus pro Confessarijs Indorum sol. 225. pag. 1.* quod si sint in populo aliqui Indi callentes linguam Latinam, eis tradant Parochi tale officium, & faciant eos in scriptis seruire modum, quem debent inter baptizandum habere. Vbi quidem non videtur loqui de callentibus quoad intelligentiam. Vbi enim tales? Cum præsertim de illis agamus, qui in ijs populis resident, vbi Parochorum præsentia deficit. De callentibus ergo quoad modum pronuntiationis loquitur, Monialium instar, quæ Latinè legunt & cantant: & tunc non videtur conueniens, quia picarum, aut psittacorum more pronuntiant. Vnde melius est vt suo id faciant idioma te; sic enim dicunt, quod mente percipiunt, & ita dignius Sacramentum administrant. Quod vtilissimum monitum tradunt D. Antoninus, Cardinalis Toletus, P. Suarez, & P. Sa, quos adducit & sequitur P. Quintanad. *Tomo 1. Tract. 1. Singul. 7. in fine, & alij.* Non dubito tamen Sacristam bene instructum, & qui non solum benè Latina verba pronuntiat (& sunt qui pronuntiant multi, Europæis plurimis cultiores) sed etiam intelligat, licet alias Latinæ linguæ ignarus, magisterio Parochi, aut alterius, posse Latinè baptizare: quod & videtur magis expediens, quia sic etiam magis ad Ecclesiæ ritum accedit, digniorque de re, quam agit, conceptus ab eodem efformatur.

63 Addit autem præfatus P. Baptista alia, circa quæ oportet aliquantulum immorari, sic enim *num. 48.* scribit: *Indorum Parochus in populis, quos vocant de Vistia, designet aliquos Indos, & eos instruat vt possint baptizare tempore necessitatis, ne forte paruuli abortiuu, vel infirmi sine Sacramento Baptismi discedant. Et illi sint acrores ingenio, & qui nunquam inebriantur, quos sæpè requirat de modo, quo baptizant, est defectum nullum inueniant in Baptismo commississe, non curent eos denudò baptizare. Faciant etiam vt eluciant actum coram ipsis volendi semper facere, quod facit Ecclesia, quoties eos baptizare contigerit, quia hæc intentio sufficit, vt dicunt Doctores.* Sic ille. Vbi circa id, quod ait de requirendis ijs, qui nunquam inebriantur, absque dubio talis est diligentia laudanda: sed nescio an facile inueniendus, qui nunquam hoc natiuo defectu laboret. Sunt quidem multi tales in oppidis Hispanorum, & in oppidis etiam, in quibus Parochi resident, studio singulari in huius vitij extirpationem intenti: & in alijs tamen res satis dubia est: sed forte qui inueniuntur tales, minis apti ad illud erunt ministerium, quia non ita acres ingenio. Quid ergo tunc faciendū? Optimus ille erit,

qui minimis vrgetur, iuxta Pœtæ sententiam. Quia verò dubium aliquod de fideli administratione tunc punget, etiam si rogatus omnia ritè se peregrisse testetur non penitus ei credendum, sed sub conditione Baptismus conferendus. Quod quidem iuxta complurium Doctorum sententiam procedit, qui affirmant vnum testem non sufficere ad faciendam plenam fidem de Baptismo, si talis sit conditionis vt non sufficiat ad moralem certitudinem, qui videri possunt apud P. Quintanam *suprà Singul. 1. num. 5. & Singul. 3. n. 6.* Pro quo & facit id, quod docet P. Bauny *Tomo 1. Tract. 2. Quæst. 18. s. Quod autem vbi concludit tunc tantum non iterandum sub conditione Baptismus, cum de illius certitudine leues tantum scrupuli sunt. Quis autem non videat in casu nostro non leues tantum scrupulos inueniri, & sequenti id magis explicans, addit tunc leues scrupulos non esse, cum iustam dubitandi causam conditio baptizantis suppeditat, vt quia rationem rarò ad consilium adhibet, sed temerè ac inconsultè agit multa, cum sit præcoci ingenio; ob quam causam non est improbabile temerè etiam & inconsultè, ac proinde sine intentione debitā, aut in formæ applicatione peccasse; & generaliter quia rationes sunt vtrique verosimiles. Quæ quidem casui præsentis possunt penitus adptari.*

Baptismus ab Indis collatus sub conditione repetitionis.

P. Bauny notanda doctrina.

64 Si verò res ita se habeat, vt Indus Baptismi minister, non solum ebrietati deditus non sit, sed neque vnquam ebrietati succumbat, & rogatus de modo traditi Baptismi, nullum in eo Parochus defectum inueniat; tunc quidem minimè iterandum Baptismum citatus Auctor affirmans, videtur rem extra quæstionem positam arbitrari. Quod quidem iuxta eorum conscientiam procedit, qui id de obstetricibus sufficienter instructis, & alijs, tum viris, tum feminis, asserunt, dum requisiti à Parocho rationem sui facti reddunt, in quo nihil ad substantiam pertinentis possit desiderari. Pro quo cum Auctores adducat P. Quintanad. *Singul. 5. num. 1. ac 2. & seqq.* probet omnes ferè baptizatos domi, aut generaliter extra Ecclesiam à personis laicis, baptizandos iterum sub conditione: addit *num. 9.* obstetricem posse adeo bene instructam esse, & diu expertam in administratione Baptismi, vt nulla præsumptio vel suspicio haberi possit de illo: secus de parentibus & cognatis. Iuxta hæc ergo videtur idem de Indo dicendum, cum & benè instructum & expertum in talibus supponamus. Sed est certè quod obstat: nam gens ista valde est ad mendacia procliuus, vnde Indorum testimonia, etiam si iurati deponant, exiguam merentur fidem, vt vidimus *Titulo præced. n. 29.* In re ergo momenti tanti non est illis ita credendum, vt baptizati salus periclitetur. Pro quo est Canon 84. sextæ Synodi in Trullo sic determinans: *Quoties non inueniuntur firmi testes, qui eos absque vlla dubitatione baptizatos esse dicant, nec ipsi propter ætatem de sibi tradito mysterio aptè respondere possunt debere absque vlla offensione baptizari, ne forte eiusmodi dubitatio eos purificationis sanctificatione priuet.* Sic ibi. Atqui Indi non sunt testes firmi; non ergo est illis plena adhibenda fides.

Quid de obstetricibus.

Sexta Synodus.

65 Pergit citatus Auctor, & sic addit: *Dato etiam quod Indus sic instructus non bene baptizasset,*

Sine Baptismo ritè